

§ 238

Svar på motion om kunskapscenter mot rasism från Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI)

KSN-2019-03839

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** avslå motionen.

Beslutsgång

Ordförande ställer arbetsutskottets förslag mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Sammanfattning

Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI) föreslår i en motion väckts vid kommunfullmäktiges sammanträde den 9 december 2019 att

- Inrätta ett kunskapscenter mot rasism över det Rasbiologiska institutet i Uppsala.
- Kunskapscentret ska inkludera ett museum, kulturcentrum och mötesplats för att motverka reproduktion av rasism.
- Representanter för organisationer som idag företräder grupper som utsattes för Rasbiologiska institutets och liknande organisationers övergrepp ska ha avgörande inflytande över utformningen av kunskapscentret.
- Sträva mot samverkan med Uppsala universitets Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism i utformningen av kunskapscentret.
- Efterlevande ska ha vetorätt över behandling av arkivmaterial.

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 8 september 2020 § 283
- Tjänsteskrivelse daterad 1 juni 2020
- Bilaga 1, Motion om kunskapscenter mot rasism från Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI)

§ 283

Svar på motion om kunskapscenter mot rasism från Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI)

KSN-2019-03839

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. **att** avslå motionen.

Beslutsgång

Ordförande ställer föreliggande förslag mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller detsamma.

Sammanfattning

Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI) föreslår i en motion väckts vid kommunfullmäktiges sammanträde den 9 december 2019 att

- Inrätta ett kunskapscenter mot rasism över det Rasbiologiska institutet i Uppsala.
- Kunskapscentret ska inkludera ett museum, kulturcentrum och mötesplats för att motverka reproduktion av rasism.
- Representanter för organisationer som idag företräder grupper som utsattes för Rasbiologiska institutets och liknande organisationers övergrepp ska ha avgörande inflytande över utformningen av kunskapscentret.
- Sträva mot samverkan med Uppsala universitets Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism i utformningen av kunskapscentret.
- Efterlevande ska ha vetorätt över behandling av arkivmaterial.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 1 juni 2020
- Bilaga 1, Motion om kunskapscenter mot rasism från Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI)

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2020-06-01

Diarienummer:
KSN-2019-03839

Handläggare:
Gro Hansen

Svar på motion om kunskapscenter mot rasism från Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** avslå motionen.

Ärendet

Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI) föreslår i en motion väckts vid kommunfullmäktiges sammanträde den 9 december 2019 att

- Inrätta ett kunskapscenter mot rasism över det Rasbiologiska institutet i Uppsala.
- Kunskapscentret ska inkludera ett museum, kulturcentrum och mötesplats för att motverka reproduktion av rasism.
- Representanter för organisationer som idag företräder grupper som utsattes för Rasbiologiska institutets och liknande organisationers övergrepp ska ha avgörande inflytande över utformningen av kunskapscentret.
- Sträva mot samverkan med Uppsala universitets Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism i utformningen av kunskapscentret.
- Efterlevande ska ha vetorätt över behandling av arkivmaterial.

Motionen återges som **bilaga 1**.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Barn-, jämställdhets- och näringslivsperspektiven bedöms inte vara relevanta med föreliggande förslag till beslut.

Föredragning

Uppsala kommun ska vara ett föredöme bland kommuner i landet när det gäller skyddet av de mänskliga rättigheterna. Uppsala ska vara en öppen och inkluderande kommun där lika rättigheter och möjligheter för varje människa är den rådande normen. Precis som motionärerna pekar på behöver kommunen arbeta för att stärka kunskapen om både historiska och nutida övergrepp. Lärdomar från historien kan motverka den fortsatta reproduktionen av rasism.

Av det skälet satsar kommunen i dagsläget på fortbildningsinsatser såväl internt som externt men har även andra aktiviteter för att lyfta och synliggöra frågor om diskriminering och rasism. Även inom den offentliga konsten lyfter kommunen på ett aktivt sätt hur rasism och övergrepp präglat vår historia. Några exempel är Tullgarnsparkens poetiska vilstol som kom till för att hedra de judar som kom efter Förintelsen till Uppsala och arbetade i Uppsalas fabriker, Fadimes minnesmärke på Fadimes plats, Child carrying wings i Carolinaparken.

2020 genomför kommunen ett temaår för mänskliga rättigheter. Temaåret innebär omfattande satsningar såväl internt i den egna organisationen som externt, riktat ut till kommuninvånare. I och med Covid-19 pandemin så har flera av de planerade utåtriktade evenemangen skjutits fram i tid. Genom digitaliseringen har kommunen ändå kunnat fortsätta olika satsningar genom digitala webinarier, panelsamtal med mera. Flera av dessa i samverkan med regionen, länsstyrelsen, Uppsala universitet, Upplandsmuseet och civilsamhället.

Genom att kontinuerligt uppmärksamma olika minnesdagar och stadsvandringar, visar kommunen hur olika former av rasism och kränkningar av de mänskliga rättigheterna har präglat Sverige, Uppsala och delar av befolkningen under historien.

Kommunens systematiska arbete med mänskliga rättigheter genomsyrar alla verksamheter. Det betyder att verksamheter som till exempel skola, socialtjänst, äldreboende, kollektivtrafik och stadsutveckling ska ha kunskap om mänskliga rättigheter och aktivt arbeta med sina verksamheter, arbetsrutiner och bemötande. Resultatet ska vara att kommuninvånare bemöts på likvärdigt sätt och att rättigheterna tillgodoses på likvärdigt sätt för alla.

En ny handlingsplan för mänskliga rättigheter tas nu fram. Genom planens mål och åtgärder ska kommunen säkerställa bland annat att kommunen driver antidiskrimineringsarbetet framåt och att mänskliga rättigheter blir integrerat i nämndernas och bolagens verksamhets- och affärsplaner. Hur arbetet fortskrider ska årligen följas upp.

Av ovanstående redovisning framgår att Uppsala kommun arbetar på många plan och i bred samverkan för att lyfta och synliggöra frågor om diskriminering, rasism, demokrati och mänskliga rättigheter. Det finns därmed inte något skäl att inrätta ytterligare ett kunskapscenter som motionärerna föreslår. Motionen föreslås därmed att avslås.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i detta ärende.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 1 juni 2020
- Bilaga 1, Motion om kunskapscenter mot rasism från Lovisa Johansson (FI) och Stina Jansson (FI)

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör

Motion: Kunskapscenter mot rasism

Kränkningar och hatbrott med rasistiska motiv är ett allvarligt säkerhetshot och ursprung till lidande i vår samtid. Ett sätt att utveckla Sverige till öppet land som respekterar allas lika värde är att uppmärksamma historiska och nutida övergrepp. Ett museum och center över rasismens historia och nutid i Uppsala och Sverige är ett steg i den riktningen.

I Sverige finns en lång historia av att skilja på invånare efter föreställningar av ras, ursprung, etnicitet och religion - en tradition där Uppsala på har stått i centrum.

Historiebeskrivningen formar dagens samhälle. Fler kan inse Uppsalas historiska börd - och nutida ansvar i avkoloniseringen - genom att kunskaper sprids om Uppsalas koloniala historia. Lärdomar som kan dras från historien kan motverka fortsatt reproduktion av rasism.

Många ser det rasistiska arvet i Tyskland eller USA, men har inte kunskap om motsvarande arv i Sverige. I Uppsala grundades 1922 Statens institut för rasbiologi, Rasbiologiska institutet. Syftet var att kategorisera människor utifrån föreställningar om ras, dra paralleller mellan utseende till olika beteenden. På det sättet skulle föreställningen om den vita rasens överlägsenhet stärkas och befästas. Övriga människor skulle framställas som till exempel brottsliga, samt associeras till andra beteenden som skulle sänka synen på dessa människors värde. Rasistiska idéer låg till grund för studier som saknade vetenskapligt värde, och vars syfte egentligen var att stärka uppfattningen om åtskillnaden mellan olika raser och avhumanisera personer som inte ansågs höra till den vita rasen.

Även om Rasbiologiska institutet var fristående var banden till Uppsala universitet starka. De rasbiologiska tankegångarna har föregångare ända tillbaka hos Carl von Linné, en person som ofta okritiskt hyllas som en viktig representant för Uppsala. Samer är en av de grupper som utsattes för kränkande övergrepp vid Rasbiologiska institutet. Även andra nationella minoriteter som judar och romer finns representerade bland de som Uppsala begick övergrepp mot. Fortfarande finns ett omfattande och arkivmaterial från institutet kvar i universitetets ägo.

Även idag är kränkningar och hatbrott med rasistiska motiv är ett omfattande säkerhetshot och orsak till stort lidande. Ett nutida exempel på övergrepp från det offentliga har synts bland annat genom polisens register över romer.

Feministiskt initiativ vill skapa en mötesplats som med mänskliga rättigheter och antirasism som grund som belyser det koloniala arvet i Uppsala och Sverige, med bakgrund i Rasbiologiska institutets

verksamhet. Detta skulle göras i samverkan med Uppsala universitets *Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism*.

Ett kunskapscenter mot rasism - med ett museum, kulturcentrum och mötesplats för att motverka reproduktion av rasism - skulle fungera som ett kunskapscentrum för att öka förståelsen för rasismens historia och nutid. Kunskapscentret skulle fungera som en resurs för allmänheten, utbildningsväsendet och olika organisationer..

Representanter för intresseorganisationer som idag företräder grupper som utsattes för Rasbiologiska institutets övergrepp och liknande forskning ska ha avgörande inflytande över ett sådant centrrets utformning, och efterlevande ska ha vetorätt över behandling av arkivmaterial.

Låt Uppsala visa vägen för resten av Sverige: för upprättelse och avkolonisering, och för mänskliga rättigheter.

Med anledning av ovanstående yrkar vi att:

- Inrätta ett kunskapscenter mot rasism över det Rasbiologiska institutet i Uppsala.
- Kunskapscentret ska inkludera ett museum, kulturcentrum och mötesplats för att motverka reproduktion av rasism.
- Representanter för organisationer som idag företräder grupper som utsattes för Rasbiologiska institutets och liknande organisationers övergrepp ska ha avgörande inflytande över utformningen av kunskapscentret.
- Sträva mot samverkan med Uppsala universitets *Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism* i utformningen av kunskapscentret.
- Efterlevande ska ha vetorätt över behandling av arkivmaterial.

Lovisa Johansson (F!)

Stina Jansson (F!)